

‘Politieke gevangenen’

Als ‘*politische Häftlinge*’ (‘politieke gevangenen’) golden in Duitsland louter diegenen die deel uitmaakten van wat men de politieke c.q. religieuze oppositie zou kunnen noemen: communisten, socialisten, leden van andere politieke groeperingen die tegen het nationaal-socialisme gekant waren, en protestanten of katholieken die binnen hun kerkelijke formaties van anti-nationaal-socialistische opvattingen getuigd hadden; de Jehova’s Getuigen (‘*Bibelforscher*’) sloten daarbij aan, maar werden door de *Sicherheitspolizei* als een aparte categorie tegenstanders beschouwd. In Duitsland arresteerde de *Sicherheitspolizei* evenwel niet alleen ‘politieke’ tegenstanders en Jehova’s Getuigen, maar ook Joden die de voor hen geldende bepalingen overtreden hadden, mannelijke homoseksuelen, personen die zich negatief over het nationaal-socialisme of over leidende figuren in partij en staat uitgelaten hadden, personen die tegen de regels van de oorlogseconomie gezondigd hadden of die niet met de vereiste regelmaat aan het werk waren gebleven, personen die sexuele omgang hadden gehad met Poolse c.q. Russische arbeiders of arbeidsters dan wel met krijgsgevangenen, en tenslotte personen die (zie Tabel II op pag. 41) ‘normale’ criminele delicten dan wel ‘andere delicten’ (‘*sonstige Delikte*’) hadden gepleegd; tot die ‘andere delicten’ behoorden bijvoorbeeld het luisteren naar de *BBC* of een andere verboden zender, het doorgeven van Geallieerde luchtpamfletten en het uiten van twijfel aan Duitslands kansen om de oorlog te winnen – drie ‘delicten’ waarop maximaal de doodstraf stond.

Wij willen, wat ons land betreft, de term ‘politieke gevangenen’ een ruimere inhoud geven dan de *Sicherheitspolizei* deed: wij laten er allen onder vallen die, los van de vraag of zij tot een bepaalde politieke of godsdienstige groepering behoorden, op grond van daden die van een anti-Duitse gezindheid blijk gaven, hun vrijheid verloren.¹ Er waren evenwel ook Nederlanders die om heel andere redenen door de Duitsers opgesloten werden: bijvoor-

¹ In aansluiting op de begripsbepalingen waartoe wij in de paragraaf ‘Verzet en illegaliteit’ in hoofdstuk 8 van deel 7 kwamen, zouden wij eigenlijk van ‘verzetsgevangenen’ moeten spreken – ‘politieke gevangenen’ is evenwel een historisch begrip geworden: voor ons een reden om er geen afstand van te doen.